

Archiwum prywatne

Profesor Andrzej Wach

Profesor Andrzej Wach

Andrzej Wach urodził się w dniu 2.10.1954 r. w Iłży. W latach 1969–1973 uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w tym mieście. Następnie, w 1973 r., rozpoczął studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończył z wyróżnieniem w 1977 r., uzyskując stopień magistra prawa. Pracę magisterską pod tytułem „Kształtowanie się zakresu drogi sądowej w sprawach cywilnych w latach 1945–1975” napisał w Zakładzie Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. Jerzego Jodłowskiego.

Po ukończonych studiach prawniczych Andrzej Wach w 1977 r. rozpoczął aplikację sądową w Sądzie Okręgowym w Radomiu, którą ukończył w roku 1979. W tym samym roku zdał egzamin sędziowski. Kilka lat później, w 1982 r., Andrzej Wach zdał kolejny egzamin, tym razem radcowski, w Okręgowej Komisji Arbitrażowej w Kielcach, wskutek czego od 1983 r. posiada uprawnienia radcy prawnego.

Równoległe angażował się w działalność naukową i pracę na Uniwersytecie Warszawskim. Od 1.10.1978 r. był asystentem, a następnie starszym asystentem w Zakładzie Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W dniu 30.05.1986 r. Andrzej Wach uzyskał stopień doktora nauk prawnych nadany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Prawa Cywilnego Uniwersytetu Warszawskiego. Podstawą nadania stopnia doktora była obroniona rozprawa doktorska pt. „Wyrok ustalający nieistnienie małżeństwa”, której promotorem był prof. Zbigniew Resich. Funkcję recenzentów pełnili prof. Józef Mokry z Uniwersytetu Wrocławskiego i prof. Tadeusz Ereciński. Warto zaznaczyć, że już wtedy poziom działalności i prac naukowych Andrzeja Wachy był bardzo wysoki – napisana przez niego rozprawa doktorska została nagrodzona III nagrodą w konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace doktorskie w 1986 r. W tym samym roku Andrzej Wach rozpoczął pracę jako adiunkt w Zakładzie Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Po prawie 20 latach od obrony rozprawy doktorskiej, tj. w dniu 12.12.2005 r., Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w drodze uchwały nadała Andrzejowi Wachowi stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa. Uchwała została podjęta na podstawie ogólnego dorobku naukowego i przedstawionej rozprawy habilitacyjnej zatytułowanej „Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych”. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. Tadeusz Ereciński (Uniwersytet Warszawski), prof. Henryk Goik (Uniwersytet Śląski w Katowicach) i prof. Feliks Zedler (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Po raz kolejny praca Andrzeja Wachy stanowiąca podstawę do nadania stopnia naukowego została nagrodzona – tym razem otrzymała II nagrodę w konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne w 2005 r., przy czym warto zaznaczyć, że I nagroda nie została przyznana. Następnie, w roku 2007, Andrzej Wach został profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Warszawskiego.

Profesor Andrzej Wach to osoba aktywna naukowo – jest autorem ponad 150 artykułów, głoś czy sprawozdań, a liczba ta wciąż rośnie.

W związku z zainteresowaniami dotyczącymi orzeczeń sądowych prof. Andrzej Wach opublikował artykuły: „Orzekanie w przedmiocie złej wiary małżonków” („Nowe Prawo” 1982/5–6), „Skutki unieważnienia małżeństwa” („Nowe Prawo” 1987/9), „Wyrokowanie z urzędu w sprawach o unieważnienie małżeństwa” („Nowe Prawo” 1991/4–6), „Wstrzymanie wykonania orzeczenia” („Proces Cywilny Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi”, Warszawa 2012), „W sprawie wyroków koniecznych w postępowaniu cywilnym” („Polski Proces Cywilny” 2016/3).

Innym zagadnieniom procesowym prof. Andrzej Wach także poświęcił artykuły: „Sprawozdanie sędziego w postępowaniu I instancji” („Nowe Prawo” 1982/3–4), „Roz-

graniczenie procesu i postępowania nieprocesowego w sprawach małżeńskich” („Nowe Prawo” 1984/7–8), „Niedopuszczalność dochodzenia roszczeń ze stosunku pracy w postępowaniach: nakazowym i upominawczym” („Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 1988/2), „Postępowanie odrębne w sprawach o roszczenia zakładów pracy” („Nowe Prawo” 1990/10–12), „Zakres sądowej ochrony osobowości jednostki” („Ars In Vita, Ars In Iure, Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu”, Warszawa 2018) i „Realizacja prawa do sądu członka stowarzyszenia” („Symbolae Andreae Marciniak Dedicatae”, Warszawa 2022).

Kolejnym tematem podejmowanym przez prof. Andrzeja Wachę w publikacjach naukowych są kwestie związane z postępowaniem cywilnym i arbitrażowym, zwłaszcza w kontekście rozwiązywania sporów w sporcie. Warto tu wymienić chociażby opracowanie pt. „Znaczenie ADR dla realizacji roszczeń w postępowaniu cywilnym” („Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych”, red. Henryk Dolecki, Katarzyna Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009).

Wśród zainteresowań naukowych prof. Wachę, a tym samym tematów podejmowanych przez niego w publikacjach, prominentne miejsce zajmuje szeroko pojęte prawo sportowe. Bez cienia przesady można stwierdzić, że prof. Wach jest jednym z prekursorów prawa sportowego w Polsce. W znacznej mierze przyczynił się do popularyzacji tej gałęzi prawa. Dzięki bogatemu doświadczeniu praktycznemu w tym zakresie jest w stanie kompleksowo omawiać poruszane problemy, a jego teksty odpowiadają potrzebom zarówno praktyki, jak i doktryny. W tym zakresie warto wskazać chociażby na takie prace jak: monografia „Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych” (Warszawa 2005), rozdział „Arbitraż sportowy” stanowiący część publikacji „System Prawa Handlowego” pod red. Andrzeja Szumańskiego (tom 8, wyd. 2, Warszawa 2015), komentarz (jako współautor) do ustawy o kulturze fizycznej (Warszawa 1996) czy artykuły naukowe „Prawo do sądu w sprawach sportowych” („Studia Iuridica”, nr XLVIII, Warszawa 2008), „Ewolucja konstrukcji arbitrażu sportowego” („Polski Proces Cywilny” 2020/2), „Ewolucja w zakresie trybu rozstrzygania sporów dopingowych” („Przegląd Sądowy” 2022/5), „Próba ujęcia sportowej odpowiedzialności dyscyplinarnej jako odpowiedzialności cywilnoprawnej” („Przegląd Sądowy” 2023/11–12) czy „Znaczenie koncepcji pluralizmu prawnego i *lex mercatoria* dla rozwoju pojęcia *lex sportiva*” („Przegląd Prawa Handlowego” 2023/12). Jest także współautorem tomu XXIV („Prawo sportowe”) Wielkiej Encyklopedii Prawa (Warszawa 2023) w zakresie haseł związanych z rozstrzygnięciem sporów.

Profesor Andrzej Wach często poruszał tematy do tej pory niezbadane w polskiej nauce prawa, a jego poglądy stanowiły asumpt do dalszych dyskusji. Nie powtarzał bezrefleksyjnie poglądów innych przedstawicieli doktryny – odwoływał się do nich w niezbędnym zakresie, przy czym często zajmował własne stanowisko w sprawie wraz z wyczerpującym uzasadnieniem. Świetnym przykładem pracy, w której prof. Wach przedstawia swoje poglądy i staje w opozycji do większościowego głosu doktryny, jest wspomniany już artykuł „Próba ujęcia sportowej odpowiedzialności dyscyplinarnej jako odpowiedzialności cywilnoprawnej” („Przegląd Sądowy” 2023/11–12), w którym prof. Wach argumentuje, iż „(...) sportowa odpowiedzialność dyscyplinarna ma postać specyficznej odpowiedzialności

cywilnoprawnej, w ramach której orzekane są sankcje prewencyjno-wychowawcze, zorientowane na napiętnowanie nagannego zachowania podmiotów ruchu sportowego i odstraszenia ich od popełniania przewinień dyscyplinarnych w przyszłości”.

Co równie istotne, prof. Wach poruszał problemy aktualne i praktyczne, czego świetnym przykładem jest chociażby monografia „Odpowiedzialność osób naruszających reguły sportowe lub prawne w związku z UEFA EURO 2012” (Warszawa 2012).

Nie tylko naukowo, ale także prywatnie prof. Andrzej Wach jest wielkim entuzjastą i miłośnikiem sportu, zwłaszcza piłki nożnej. Widać to wyraźnie zwłaszcza w napisanej przez niego wspólnie z synem, dr Karolem Wachem, monografii „130 lat polskiej piłki nożnej na tle historii futbolu światowego”, gdzie autorzy – w ujęciu chronologicznym – przedstawiają z niespotykanymi dotąd szczegółami historię polskiego futbolu, dając czytelnikowi okazję, by rok po roku zapoznać się z najważniejszymi wydarzeniami polskiej i światowej piłki nożnej ostatnich 130 lat. W książce nie zabrakło także opisu początków piłki kopanej na polskich ziemiach jeszcze w czasie zaborów, tj. przed utworzeniem Polskiego Związku Piłki Nożnej. Już na pierwszy rzut oka widać ogrom pracy włożonej w przygotowanie tego tekstu. Duże doświadczenie zawodowe i naukowe prof. Andrzeja Wacha w dziedzinie piłki nożnej wzbogaca ww. monografię o dodatkowe informacje nieznane wcześniej nawet największym entuzjastom polskiego sportu.

Profesor Andrzej Wach skupiał się również naukowo na zagadnieniach wynikających lub związanych z zamówieniami publicznymi lub transportem, w szczególności z ustawą o publicznym transporcie zbiorowym. Jest współautorem komentarza do wspomnianej ustawy (Warszawa 2021). To m.in. jego badania i wkład naukowy doprowadziły do powstania następujących artykułów: „Realizacja prawa do sądu w systemie zamówień publicznych” („Księga Jubileuszowa w dziesięciolecie istnienia Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego UW”, Warszawa 2012), „Elektroniczne zamówienia publiczne” („Dokumenty we współczesnym prawie”, red. Ewa Gruza, Warszawa 2009) oraz „Zwiększenie roli zamówień publicznych w transporcie kolejowym” („Kryzys, Stagnacja, Renesans? Prawo administracyjne przyszłości, Księga Jubileuszowa Profesora Jacka Jagielskiego”, Warszawa 2021).

Analiza tematów, zwłaszcza z zakresu prawa sportowego, poruszanych przez prof. Wacha wskazuje, że często wybierał on tematy nowe, trudne i dotychczas nieopracowane w polskiej doktrynie. Niewątpliwie ich analiza wymagała dużego nakładu pracy. Kompleksowe zbadanie poruszanych tematów było możliwe nie tylko dzięki działalności naukowej, ale także bogatemu doświadczeniu praktycznemu w zakresie prawa sportowego. Wszystko to w konsekwencji sprawiło, że teksty prof. Wacha opierają się upływowi czasu i do dnia dzisiejszego w znamienitej większości zachowują aktualność. Świadczy to o dużej uniwersalności i trwałości prac prof. Wacha, w tym tematów przez niego poruszanych.

Publikacje prof. Wacha charakteryzują się przystępnym, zrozumiałym językiem, także dla osób niebędących prawnikami, oraz odwoływaniem się do poglądów doktryny zagranicznej, w szczególności francuskiej. Między innymi te cechy twórczości naukowej prof. Wacha sprawiły, że od lat zajmuje on znaczące, prominentne miejsce w gronie polskich teoretyków i praktyków prawa sportowego i postępowania arbitrażowego. W konse-

kwencji do poglądów prof. Wacha nawiązują kolejni autorzy, w szczególności poruszający zagadnienia prawnosportowe.

Warto zaznaczyć, że prof. Andrzej Wach publikuje nie tylko w polskich czasopismach i monografiach, ale także w zagranicznych, w języku angielskim (np. „Current Issues in Polish Professional Football” [w:] „The International Sports Law Journal” 2005/11–12) i niemieckim („Transfer im Fussballsport in Polen und Seine Regelung in Sportvorschriften” [w:] „Transferbestimmungen im Fussballsport”, red. Goetz Eilers, Heidelberg 1996).

Działalność naukowa prof. Wacha nie ogranicza się wyłącznie do publikowania kolejnych tekstów o charakterze badawczym. Regularnie występuje na konferencjach naukowych, w szczególności największych konferencjach prawa sportowego w Polsce. Wraz z dr Karoliną Tetlak jest opiekunem Koła Naukowego Prawa Sportowego „Ius et Sport” działającego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego – jednego z najbardziej aktywnych kół naukowych prawa sportowego w Polsce.

Profesor Wach pozostaje aktywny także w sferze dydaktycznej – dla przykładu, jako kierownik, a następnie wykładowca na Podyplomowych Studiach Zamówień Publicznych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Był promotorem ponad 200 prac magisterskich i licencjackich z zakresu postępowania cywilnego, zamówień publicznych i prawa sportowego oraz 3 rozpraw doktorskich, tj. rozpraw autorstwa: dr Aleksieja Czepika („Mediacja w sprawach cywilnych w polskim oraz rosyjskim systemie prawa”, data obrony: 5.12.2016 r.), dr Jakuba Laskowskiego („Prawne aspekty zmiany przynależności klubowej zawodnika piłki nożnej”, data obrony: 8.05.2017 r.) i dr Anny Szymańskiej („Zakaz zawarcia umowy o zamówienie publiczne w okresie zawieszenia typu *standstill*”, data obrony: 8.01.2024 r.). Napisał także recenzje na potrzeby 7 przewodów doktorskich. Od wielu lat regularnie naucza studentów na Uniwersytecie Warszawskim – w trakcie całej działalności dydaktycznej prowadził lub prowadzi m.in. następujące przedmioty: postępowanie cywilne (wykłady, seminaria i ćwiczenia), postępowanie przed organami państwa (ćwiczenia), prawo cywilne (ćwiczenia), prawo sportowe (konwersatorium), międzynarodowe prawo sportowe (wykład specjalizacyjny), prawne aspekty uprawiania sportu (konwersatorium), zamówienia publiczne (wykłady, konwersatorium, ćwiczenia), prawna regulacja przetargów (wykłady w Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego), prawna regulacja zamówień publicznych (wykład specjalizacyjny).

Poza działalnością uniwersytecką, prof. Wach przez lata pełnił rozmaite stanowiska. W 1983 r. uzyskał uprawnienia radcy prawnego, a w latach 1988–2021 pracował jako radca prawny Polskiego Związku Piłki Nożnej, z czego od 2003 do 2019 r. pełnił funkcję dyrektora departamentu prawnego Polskiego Związku Piłki Nożnej. W 1992 r. został arbitrem Piłkarskiego Sądu Polubownego Polskiego Związku Piłki Nożnej, w latach 1995–2003 był sekretarzem generalnym i arbitrem Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim, zaś w latach 2004–2010 – przewodniczącym Związkowego Sądu Polubownego Polskiego Związku Hokeja na Lodzie. Dodatkowo od 2003 r. jest arbitrem Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu w Lozannie (tj. najważniejszego trybunału arbitrażowego w świecie sportu), a w 2005 r. został wpisany na listę

arbitrów Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie (tj. jednej z największych polskich instytucji arbitrażowych).

Analiza funkcji, które pełnił prof. Wach, i listy podmiotów, do których należy, jednoznacznie wskazują na olbrzymią rolę kwestii prawnosportowych w jego życiu i karierze. Współzakładał funkcjonujące do dziś Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego z siedzibą w Poznaniu. Od 2022 r. jest członkiem Polskiej Akademii Olimpijskiej w ramach Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Dodatkowo w 1994 r. został powołany na członka Zarządu Polskiego Komitetu Olimpijskiego (zasiadał na tym stanowisku do 2002 r.), z czego przez 6 lat, tj. od 1996 do 2002 r., pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Prawnej Polskiego Komitetu Olimpijskiego. W latach 1995–1998 był zastępcą przewodniczącego Rady do spraw Sportu Profesjonalnego przy Prezesie Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu, a w 1993 r. powierzono mu rolę członka Komisji do Spraw Zwalczania Dopingu w Sporcie (sprawował ją aż do 2011 r.). Profesor Wach pełnił także funkcję eksperta sejmowej komisji kultury fizycznej i sportu w latach 1994–2010. Tym samym miał znaczny wpływ na treść aktów prawnych dotyczących sportu, w tym ustawy z 18.01.1996 r. o kulturze fizycznej. Dodatkowo prof. Wach pozostaje członkiem Towarzystwa Naukowego Procesualistów Cywilnych. Regularnie bierze także udział w posiedzeniach Katedry Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego – warto wskazać, że na ostatnim posiedzeniu ww. Katedry w roku akademickim 2023/24, w dniu 4.06.2024 r. prof. Wach wygłosił świetnie odebrany przez uczestników spotkania referat „Ochrona praw człowieka w przymusowym arbitrażu sportowym”.

Należy także podkreślić szczególną rolę prof. Andrzeja Wacha w rozwoju piłkarskiego sądownictwa polubownego w Polsce – prof. Wach był prawdziwym *spiritus movens* utworzenia w 1992 r. Piłkarskiego Sądu Polubownego Polskiego Związku Piłki Nożnej, tj. instytucji przez wielu uważanej za wzorcowy przykład praktycznego funkcjonowania arbitrażu sportowego w Polsce, której wyroki w znaczący sposób po dziś dzień oddziałują na ukształtowanie i działalność innych polskich sportowych trybunałów arbitrażowych. Profesor Wach nie tylko w ogromnej mierze przyczynił się do powstania Piłkarskiego Sądu Polubownego Polskiego Związku Piłki Nożnej, ale także – ze względu na posiadaną wiedzę i doświadczenie – od ponad 30 lat pozostaje powszechnie cenionym arbitrem ww. trybunału arbitrażowego.

Od wielu lat prof. Wach prowadzi aktywną działalność międzynarodową, zwłaszcza w zakresie prawa sportowego. Poza wspomnianym już sprawowaniem funkcji arbitra Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu w Lozannie pełnił także rolę członka: Komisji Europejskiej Unii Piłkarskiej (UEFA) do spraw Europy Centralno-Wschodniej (1990–1992), Komisji UEFA do spraw Futbolu Nieamatorskiego (1992–1998), Komisji Prawnej Grupy Monitoringu Rady Europy (1993–2003), Komisji Prawnej Europejskich Komitetów Olimpijskich (1997–2001), Panelu Administracyjnego UEFA (1998–2004), a od 2004 r. do dnia dzisiejszego jest członkiem *Circle of former committee members UEFA*. Dodatkowo prof. Wach miał okazję występować publicznie na Kongresach UEFA w Montreux (1991), Porto (1992), Genewie (1993) i Helsinkach (1997). Z całą pewnością umożliwiła mu to m.in. znajomość języków obcych, w tym francuskiego i rosyjskiego.

Przygotowany zbiór artykułów dedykowany prof. Andrzejowi Wachowi został opracowany z inicjatywy osób, które miały przyjemność przez lata współpracować z prof. Wachem, w tym przez jego byłych doktorantów i studentów oraz członków Katedry Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Celem zbioru jest podkreślenie wartości prac i działalności prof. Wacha w polską naukę i sport oraz okazanie podziwu, uznania i wdzięczności za dokonania prof. Wacha, liczne merytoryczne dyskusje i pomoc otrzymaną na przestrzeni lat.

Jakub Laskowski

doktor nauk prawnych, radca prawny, arbiter Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu z siedzibą w Lozannie (CAS) oraz Piłkarskiego Sądu Polubownego Polskiego Związku Piłki Nożnej

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1342-5986>

Maciej Zielepucha

doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7419-9687>